

ปกิณกะ

ประสบการณ์การทำงานเวชกรรมป้องกัน 17 ปีที่กรมแพทยทหารบก

บุญเต็ม แสงดิษฐ

กรมแพทยทหารบก

งานเวชกรรมป้องกันเป็นพันธกิจสำคัญอย่างหนึ่งที่บุคลากรสายแพทย์ของกองทัพต้องดำเนินการเพื่อให้ทหาร (และครอบครัว) มีสุขภาพดี ในกองทัพบก (ทบ.) มีหน่วยงานซึ่งเป็นฝ่ายอำนวยการของกรมแพทยทหารบก (พบ.) ที่ดูแลเรื่องก็คือ กองเวชกรรมป้องกัน กรมแพทยทหารบก (กวป.พบ.) ซึ่งปัจจุบันคือ กองส่งเสริมสุขภาพและเวชกรรมป้องกันฯ (กสวป.พบ.) ผู้เขียนในฐานะเป็นแพทย์ที่ได้วุฒิบัตรฯ เวชศาสตร์ป้องกันคนแรกของ ทบ. และได้ทำงานที่หน่วยงานนี้ในห้วงเดือนมิถุนายน 2530 - ตุลาคม 2547 รวมเวลา 17 ปีเศษ จึงประสงค์ที่จะบันทึกประสบการณ์การทำงานไว้เป็นบทเรียนสำหรับผู้ที่สนใจ

งานเวชกรรมป้องกันใน ทบ.

งานเวชกรรมป้องกันใน ทบ.รวมอยู่ในการสุขาภิบาล ปรากฏตามคำสั่งทบ.(คำชี้แจง) ที่ 088/18211 เรื่องชี้แจงการปฏิบัติกิจการสุขาภิบาลในที่ตั้งปกติ ลง 30 ส.ค. 2497 กล่าวถึงการสุขาภิบาลทหารว่า หมายถึงวิธีการที่กองทัพจะผลัดรักษาไว้ซึ่งสุขภาพอันสมบูรณ์ของทหาร และป้องกันการแพร่โรค ความมุ่งหมายหลักก็เพื่อให้มีกำลังพลที่เข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจ พร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่หรือทำการรบอันเป็นระเบียบได้มากที่สุด

คำว่า “เวชกรรมป้องกัน” หมายถึงศาสตร์และศิลป์ของการป้องกันโรค การทำให้ชีวิตยืนยาว การส่งเสริมสุขภาพกาย สุขภาพจิต และประสิทธิภาพ เป็นความหมายเดียวกับคำว่า “สาธารณสุข” งานเวชกรรมป้องกันหรืองานสาธารณสุขมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อสุขภาพและความเป็นอยู่ของประชาชนตั้งแต่เกิดจนตาย องค์ประกอบหนึ่งของการที่จะมีสุขภาพดีได้นั้นประชาชนจะต้องปฏิบัติตามหลักพฤติกรรมสุขภาพ เช่น ออกกำลังกาย รับประทานอาหารเหมาะสม อารมณ์แจ่มใส และอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี

การมีสุขภาพดีมีผลต่อความมั่นคงของชาติ ในส่วนที่เกี่ยวกับทหารคือตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 กำหนดว่ารัฐต้องจัดให้มีกำลังทหาร เพื่อพิทักษ์รักษาเอกราช ความมั่นคงของรัฐ สถาบันพระมหากษัตริย์ ผลประโยชน์ของชาติ และการปกครอง

ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และเพื่อการพัฒนาประเทศ การทำให้ทหารมีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์มีผลต่อความมั่นคงของชาติ ในอีกด้านหนึ่งการทำให้ประชาชนมีสุขภาพดี ไม่เจ็บไม่ป่วย ก็สามารถช่วยพัฒนาประเทศได้เต็มกำลัง ซึ่งส่งผลต่อเศรษฐกิจและความมั่นคงของชาติด้วย

มีการจัดตั้ง กวป.พบ.ตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. 2498 ในการดำเนินงานได้ใช้หลักการเวชกรรมป้องกันของกองทัพสหรัฐอเมริกา¹ ในปี พ.ศ. 2530 กวป.พบ.ประกอบด้วย 5 แผนก คือ แผนกสุขาภิบาล แผนกควบคุมโรคติดต่อ แผนกโภชนาการ แผนกภูมิเวชวิทยา และแผนกอาชีพและพยาบาลอนามัย และมีหน่วยเวชกรรมป้องกัน กองทัพบก เป็นหน่วยที่ฝากการบังคับบัญชาไว้

ในระยะแรกของการทำงานต้องมีการประชาสัมพันธ์งานเวชกรรมป้องกันที่มีคนส่วนหนึ่งเข้าใจว่าเน้นเรื่องการควบคุมแมลง การกำจัดหนู แต่เวชกรรมป้องกันสมัยใหม่คือ “การสร้างสุขภาพ” โดยวิธีการต่างๆ ที่จะป้องกันไม่ให้เกิดการเจ็บป่วย² ต่างจาก “การซ่อมสุขภาพ” ที่ปล่อยให้ป่วยแล้วจึงค่อยรักษา

ผู้เขียนเคยทำหน้าที่หลายตำแหน่งใน กวป.พบ. คือ หัวหน้าแผนกสุขาภิบาล และทำหน้าที่หัวหน้าแผนกควบคุมโรคติดต่อผู้บังคับหน่วยเวชกรรมป้องกันฯ รองผู้อำนวยการกอง และผู้อำนวยการกองฯ ตามลำดับ ซึ่งต้องทำงานเป็นฝ่ายอำนวยการด้านวิชาการ เวชกรรมป้องกันของ พบ. คือ หาและให้ข้อมูลข่าวสาร ประมาณการ ทำแผน/คำสั่ง ให้ข้อเสนอแนะ และกำกับดูแล

ปัญหาสุขภาพที่สำคัญของกำลังพล ทบ.

ในห้วงปี พ.ศ. 2530-2547 มีปัญหาสุขภาพที่สำคัญของกำลังพล ทบ. และการแก้ปัญหาบางส่วนดังนี้

1. ปัญหาเอดส์ มีรายงานผู้ป่วยรายแรกในประเทศไทยเมื่อ พ.ศ. 2527 หลังจากนั้นมีการระบาดอย่างรวดเร็วในประชากรกลุ่มเสี่ยงและประชาชนทั่วไป ใน ทบ.พบว่าพลทหารและนายทหารประทวนติดเชื้อเอชไอวีจำนวนมาก ในห้วงปี พ.ศ. 2530-2540 การรักษา ยังไม่มีประสิทธิภาพดีพอ ทำให้มีผู้ป่วยเอดส์และเสียชีวิตจำนวนมาก

หนึ่ง รัฐบาลมีนโยบายให้หน่วยงานต่างๆ ร่วมมือกันแก้ไขปัญหา และสนับสนุนงบประมาณตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 กวป.พ.บ.ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาตั้งแต่นั้นมาตั้งแต่ พ.ศ. 2530³⁻⁴

2. การติดยาเสพติด พบว่าชายหนุ่มไทยติดยาเสพติดจำนวนมาก รัฐบาลมีนโยบายให้หน่วยงานต่างๆ ร่วมมือกันเพื่อแก้ไขปัญหา และสนับสนุนงบประมาณตั้งแต่ปี 2544 กวป.พ.บ.ได้เป็นฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของ พ.บ. และดำเนินการเรื่องนี้ควบคู่ไปกับการแก้ปัญหาเอดส์⁵ เพราะการติดยาเสพติดเป็นปัจจัยเสี่ยงอย่างหนึ่งของการติดเชื้อเอชไอวี

3. มาลาเรีย เป็นปัญหาของกำลังพลที่ปฏิบัติงานตามชายแดน บางรายรับเชื้อจากชายแดนแล้วมีอาการไข้ เมื่อกลับไปอยู่ในเขตเมือง แพทย์ที่ไม่มีประสบการณ์ทางทหารในเขตเมืองไม่ได้คิดถึงมาลาเรีย ทำให้การวินิจฉัยและรักษาโรคผิดพลาด มีผลทำให้ผู้ป่วยมีอาการแทรกซ้อนจนบางรายมีอาการรุนแรงถึงเสียชีวิต

4. การเจ็บป่วยจากความร้อน พบบ่อยในห้วงการฝึกพลทหารใหม่ นอกจากนี้ยังพบในผู้เข้าฝึกหลักสูตรจู่โจม และหลักสูตรอื่นๆ ที่มีการฝึกหนักในสภาพอากาศที่ร้อนจัด และขาดการป้องกันที่ดีพอ

5. โรคทั่วไป เช่น โรคติดเชื้อที่ระบาดเป็นครั้งคราว เช่น ไข้หวัดใหญ่ ไข้หวัดนก ไข้เลือดออก ฯลฯ **โรคเรื้อรัง** เช่น เบาหวาน ความดันโลหิตสูง ไขมันในเลือดผิดปกติ โรคหัวใจขาดเลือด โรคหลอดเลือดสมอง โรคไตเรื้อรัง มะเร็ง ฯลฯ **โรคในภาวะน้ำหนัก** เช่น การติดเชื้อที่เท้า อันตรายจากถูกไฟฟ้าดูด ฯลฯ กวป.พ.บ.จึงได้ดำเนินการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันเฉพาะโรค⁶

บทบาทของ กวป.พ.บ.ในการดำเนินงานเวชกรรมป้องกันใน พ.บ.

จะกล่าวถึงงานเวชกรรมป้องกันที่ผู้เขียนได้ทำและร่วมทำเรียงตามลำดับดังนี้

พ.ศ. 2530 พ.บ.ได้กำหนดให้มีการทดสอบสมรรถภาพร่างกายกำลังพลปีละ 2 ครั้ง เพื่อเพิ่มความแข็งแรง ผ่อนคลายความเครียด กระตุ้นให้ปรับสภาพร่างกายให้แข็งแรงอยู่เสมอ ทำให้กำลังพลสนใจออกกำลังกายกันมากขึ้น กวป.พ.บ.จึงได้จัดทำ ประกาศ พ.บ.เรื่อง คำแนะนำการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ

มีรายงานการระบาดของโรคเอดส์ จึงได้จัดทำ ประกาศ พ.บ.เรื่อง คำแนะนำการป้องกันโรคเอดส์ เริ่มให้การศึกษาเรื่องเอดส์ในวิชาเวชกรรมป้องกัน ในหลักสูตรต่างๆ ของโรงเรียนเสนาธิการ พ.บ. และรับเชิญไปให้สุศึกษาเรื่องเอดส์ในหน่วยงานต่างๆ ทั่วประเทศ

ทั้งในและนอกกระทรวงกลาโหม (กท.)

พ.ศ. 2531 ได้จัดสัมมนาทางเวชกรรมป้องกันใน พ.บ. ครั้งแรก เน้นแนวทางการปฏิบัติงานเวชกรรมป้องกันใน พ.บ. การสุขาภิบาลเอดส์ และได้จัดทำเอกสารคำแนะนำและคำสั่งที่เกี่ยวกับงานเวชกรรมป้องกัน⁷ แจกแก่ผู้เข้าสัมมนา

พ.ศ. 2532 ได้จัดทำวิดิทัศน์เรื่อง “โรคเอดส์-มหันตภัยของกองทัพบก” เผยแพร่ทางสถานีโทรทัศน์ ช่อง 5 และ 7 และหน่วยทหารทั่วประเทศ ร่วมเป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการในคณะกรรมการรณรงค์ต่อต้านโรคเอดส์ของ พ.บ.ชุดแรก ซึ่งตัดสินใจให้มีการตรวจการติดเชื้อเอชไอวีในพลทหารตั้งแต่พลัด 2/32⁸

ได้เริ่มรณรงค์ป้องกันภาวะโภชนาการเกินโดยทำประกาศ พ.บ. เรื่อง คำแนะนำโภชนาการเพื่อสุขภาพ ให้ความรู้แก่กำลังพลหน่วยขึ้นตรงของกองบัญชาการกรมแพทย์ทหารบก (นชต.บก.พ.บ.) จัดกิจกรรมชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูงเพื่อคำนวณค่าดัชนีมวลกาย (BMI) วัดความดันโลหิต เจาะเลือดส่งตรวจระดับน้ำตาลและไขมัน ต่อมาได้พัฒนาจนถึงการตรวจสุขภาพประจำปีของกำลังพล นชต.บก.พ.บ. ตั้งแต่ พ.ศ. 2546 ที่ บก.พ.บ.

พ.ศ. 2533 ได้เป็นอนุกรรมการให้การศึกษาเรื่องเอดส์ของกระทรวงสาธารณสุข ได้ตั้งคณะทำงานโครงการโรคเอดส์ ของ กวป.พ.บ. จัดอบรมโครงการ “ผู้นำหน่วยช่วยต้านเอดส์” สำหรับผู้นำหน่วยทหารในพื้นที่ กท. 200 คน⁹ และอบรมเรื่องเอดส์แก่บุคลากรโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า 1,200 คน

พ.ศ. 2534 ได้จัดทำคู่มือป้องกันและควบคุมโรคเอดส์ใน พ.บ.¹⁰ แจกจ่ายแก่หน่วยทหาร ได้จัดสัมมนาเรื่องเอดส์ใน พ.บ. ครั้งแรก มีผู้เข้าร่วมสัมมนา 120 คน จากทุกเหล่าทัพ ได้เสนอโครงการของบประมาณจัดหาถุงยางอนามัยแจกจ่ายแก่พลทหาร ได้สำรวจพฤติกรรมทางเพศที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวีของกำลังพล¹¹ และได้เป็นผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการป้องกันและควบคุมโรคเอดส์ของ กท.

พ.ศ. 2535 มีการออกพระราชบัญญัติคุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่ จึงได้เริ่มจัดกิจกรรมวันงดสูบบุหรี่โลกในหน่วยทหาร และเริ่มสำรวจการสูบบุหรี่ในกำลังพล นชต.บก.พ.บ. ปรากฏว่าอัตราการสูบบุหรี่มีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ 40 ใน พ.ศ. 2535 เหลือร้อยละ 35 ในอีก 3 ปีต่อมา ได้จัดสัมมนาทางเวชกรรมป้องกัน พ.บ. ครั้งที่ 2 เน้นเรื่องสิ่งแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อสุขภาพ และการป้องกันการป่วยเนื่องจากความร้อน ได้เริ่มจัดกิจกรรมหน่วยแพทย์และสาธารณสุขเคลื่อนที่บริการประชาชนในวาระพิเศษต่างๆ¹²

รัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณป้องกันและแก้ไขปัญหาเอ็ดส์ให้หน่วยต่างๆ ดำเนินการ โดย กวป.พบ.ได้ทำแผนการใช้งบประมาณงานเอ็ดส์ใน ทบ. ซึ่งเบื้องต้นงานสร้างเสริมสุขภาพมาก เพราะขณะนั้นไม่มีงบประมาณด้านส่งเสริมสุขภาพโดยเฉพาะ ผลดีของงบประมาณเอ็ดส์คือสามารถจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัยได้ เช่น เครื่องฉายแผ่นใส เครื่องฉายวีดีโอเทป คอมพิวเตอร์ ฯลฯ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในงานเวชกรรมป้องกันอื่นๆ ได้ มีการอบรมวิทยากรและผู้ที่คำปรึกษาเรื่องเอ็ดส์ซึ่งทุกหลักสูตรจะสอดแทรกเรื่องเวชกรรมป้องกันไว้ด้วย ผู้ได้รับการอบรมเหล่านี้เป็นกำลังสำคัญในงานสร้างสุขภาพด้านอื่นๆ ด้วย เช่น การป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี การป้องกันควบคุมโรคต่างๆ ในการเก็บข้อมูลการเฝ้าระวังพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวีก็ได้เก็บข้อมูลการเฝ้าระวังพฤติกรรมสุขภาพทั่วไปด้วย และโครงการโรคเอ็ดส์มีการจัดชุดสุขศึกษาเคลื่อนที่และนิเทศงานหน่วยงานต่างๆ ก็ได้ใช้โอกาสนี้ไปตรวจเยี่ยมหน่วยทหารทั่วประเทศเกี่ยวกับงานเวชกรรมป้องกันด้วย และได้เริ่มจัดอบรมวิทยากรและผู้ให้คำปรึกษาเรื่องเอ็ดส์

พ.ศ. 2536 ได้สำรวจความชุกของโรคอ้วนและความดันโลหิตสูงในทหารประจำการ ทบ. โดยของงบประมาณจากสำนักงานประสานการวิจัยและพัฒนา ทบ. (สวพ.ทบ.)¹³ พบว่ามีความชุกของโรคอ้วนร้อยละ 20.4 และความชุกของความดันโลหิตสูงร้อยละ 6.3 ได้จัดทำห้องสมุดเวชกรรมป้องกัน โดยได้รับการสนับสนุนจากคุณหญิงมณี สิริวิรสสาร ภริยา พล.ต.บช. สิริวิรสสาร อดีตหัวหน้า กวป.พบ. และ อดีต ผช.จก.พบ. ต่อมาได้ทำเป็นศูนย์ข้อมูลโรคเอ็ดส์ ทบ. ในปี พ.ศ.2541 และเป็นศูนย์ข้อมูลส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค ทบ. ในปี พ.ศ. 2545 เป็นพื้นฐานขององค์กรแห่งการเรียนรู้ ได้ทำโครงการของงบประมาณ ทบ. จัดทำวีดิทัศน์เรื่อง “מצจวราช หน้าใหม่ (เอ็ดส์)” เผยแพร่ทางสถานีโทรทัศน์ และหน่วยทหารทั่วประเทศ และได้จัดสัมมนาการป้องกันและควบคุมโรคเอ็ดส์ใน กท. มีผู้เข้าร่วมสัมมนา 250 คน

พ.ศ. 2537 ได้ผลิตวีดิทัศน์เรื่องโรคลมร้อน ความยาว 20 นาที เผยแพร่ความรู้การป้องกันและปฐมพยาบาลการเจ็บป่วยจากลมร้อน ได้ร่างหลักสูตรนายทหารเวชกรรมป้องกัน (12 สัปดาห์) เพื่อเสนอให้ ทบ.พิจารณา และได้รับอนุมัติเมื่อ พ.ศ. 2539 แต่รัฐบาลประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ จึงต้องเลื่อนไปเปิดการศึกษาครั้งแรกในปี พ.ศ. 2545 และได้จัดสัมมนางานเวชกรรมป้องกัน ทบ. ครั้งที่ 3 กล่าวถึงการให้สุขศึกษาแก่ผู้ป่วยโรคเรื้อรัง สุขากิจ การเฝ้าระวังโรค การส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค

พ.ศ. 2538 ได้จัดสัมมนาเรื่องเอ็ดส์ใน ทบ. ครั้งที่ 2

พ.ศ. 2539 ได้เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ ในคณะกรรมการป้องกันและควบคุมโรคเอ็ดส์ของ ทบ. ได้จัดทำแนวทางปฏิบัติต่อกำลังพล ทบ. ที่ติดเชื้อเอชไอวี และหลักสูตรเอ็ดส์ศึกษาสำหรับกำลังพล ทบ. และได้จัดอบรมฟื้นฟูเทคนิคการให้คำปรึกษาเรื่องเอ็ดส์

ในปี พ.ศ. 2539 - 2540 กวป.พบ. ให้ความสนใจเรื่องมาลาเรีย เนื่องจากมีปัญหาบริเวณชายแดน ได้ปรับปรุงประกาศ ทบ. เกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมมาลาเรีย จัดสัมมนาเรื่องมาลาเรีย จัดชุดเวชกรรมป้องกันไปแนะนำการป้องกันมาลาเรียแก่ทหารชายแดนที่ จ. ตาก และสำรวจยุงพาหะบริเวณค่ายฝึก นศท. ที่เขาชนไก่ จ. กาญจนบุรี

พ.ศ. 2540 ได้ร่างคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการระบดาติยาของ ทบ. ตามนโยบายของเจ้ากรมแพทยทหารบก (จก.พบ.) มี จก.พบ. เป็นประธาน มีการนำเสนอปัญหาสุขภาพของกำลังพล ทบ. จากการสำรวจของอาจารย์วิทยาลัยแพทยศาสตร์พระมงกุฎเกล้า (วพม.)¹⁴ ได้เป็นผู้แทน กท. ในอนุกรรมการระดับชาติเรื่องเอ็ดส์ 3 คณะ คือ ด้านประชาสัมพันธ์ ด้านการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ และด้านการวิจัย ได้เริ่มวิจัยและพัฒนามาตรวัดความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอ็ดส์ในพลทหาร¹⁵ และได้จัดสัมมนาเรื่องเอ็ดส์ใน ทบ. ครั้งที่ 3

พ.ศ. 2541 ได้เรียบเรียงหนังสือหนังสือวันสำคัญที่มีเรื่องวันสำคัญเกี่ยวกับสุขภาพ¹⁶ แนวทางป้องกันโรคหัวใจ โรคไต และโรคมะเร็งสำหรับประชาชน¹⁷⁻¹⁹ ออกเผยแพร่ ได้จัดทำ PowerPoint เรื่อง “กองทัพพบกับการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ” สำหรับผู้บัญชาการทหารบกใช้บรรยายพิเศษที่กระทรวงสาธารณสุข เป็นผู้ประสานงานโครงการเพิ่มการใช้จ่ายภาครัฐเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในโครงการโรคเอ็ดส์ และได้เป็นผู้แทน จก.พบ. ในคณะกรรมการป้องกันและควบคุมโรคเอ็ดส์ของ กท.

พ.ศ. 2542 ได้จัดสัมมนางานเวชกรรมป้องกัน ทบ. ครั้งที่ 4 เน้นเรื่องการส่งเสริมสุขภาพ สุขบัญญัติแห่งชาติ โภชนาการ และปัญหาสุขภาพจากสุราและบุหรี่ ได้รณรงค์สุขบัญญัติแห่งชาติ และประเมินผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพ²⁰ และได้จัดอบรมแพทย์และพยาบาลในการรักษาผู้ติดเชื้อ/ผู้ป่วยเอ็ดส์

พ.ศ. 2543 มีการจัดตั้งสำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพ (สปรส.) ทำหน้าที่จัดทำพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ (ซึ่งทำสำเร็จในปี พ.ศ. 2550) และดำเนินการปฏิรูประบบสุขภาพ และใน พ.ศ. 2544 รัฐบาลได้ตั้งสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

(สสส.) เป็นองค์กรของรัฐที่มีข้าราชการ อยู่ภายใต้การกำกับของ นายกรัฐมนตรี มีหน้าที่สนับสนุนและให้ทุนแก่หน่วยงานเพื่อให้เกิด การขับเคลื่อนงานสร้างเสริมสุขภาพ เพื่อลดอัตราป่วยและเสียชีวิต ก่อนวัยอันควร กระตุ้นให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและปรับ สภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อคุณภาพชีวิต เงินทุนหลักมาจากร้อยละ 2 ของภาษีสุราและบุหรี่ มีรายได้เข้ากองทุนประมาณปีละ 1,000 ล้านบาท²¹ กวป.พ. ได้ติดตามข่าวสารเพื่อการประสานงาน

พ.ศ. 2544 รัฐบาลมีนโยบายป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด อย่างจริงจัง กวป.พ. ก็ได้สนองนโยบาย ได้ศึกษาการใช้ยาเสพติด ของพลทหาร²² และร่วมกับกรมกิจการพลเรือนทหารบกในการจัดตั้ง โรงเรียนวิวัฒน์พลเมืองเพื่อการบำบัดรักษา พื้นฟูและพัฒนาคุณภาพ ชีวิตผู้ติดยาเสพติด⁴

พ.ศ. 2545 ได้จัดสัมมนาการส่งเสริมสุขภาพในชุมชนทหาร เป็นครั้งแรก ร่วมกับโรงพยาบาลอานันทมหิดล เมื่อกันยายน พ.ศ. 2545 ที่ จ.ลพบุรี ได้ร่างคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมสุขภาพ ของ พ.บ. มี ผอ.กวป.พ. เป็นกรรมการและเลขานุการ ได้ร่าง นโยบายส่งเสริมสุขภาพของ พ.บ. และหน่วยสายแพทย์ ทบ. หลังจากนั้นได้ร่างคำสั่งแต่งตั้งคณะอนุกรรมการระชาดวิทยาของ พ.บ. คณะทำงานเฝ้าระวังและสอบสวนโรค คณะอนุกรรมการโรงพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพ และคณะอนุกรรมการพิจารณาโครงการส่งเสริม สุขภาพ เพื่อพิจารณาโครงการต่างๆ ของหน่วยสายแพทย์ ทบ. ที่จะ ขอรับการสนับสนุนงบประมาณจาก สสส. ได้จัดทำโครงการกำลัง พล พ.บ. รวมพลังสร้างสุขภาพ ในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2545 มีการอบรมความรู้เกี่ยวกับสุขภาพ การออกกำลังกาย โภชนาการ และจัดกิจกรรมออกกำลังกาย โดยในปีแรกได้ของบประมาณจาก พ.บ. ในปีต่อมาได้ของบประมาณจาก สสส. โครงการนี้เป็นตัวอย่าง ในการเสนอโครงการของหน่วยต่างๆ

ได้จัดทำวารสารเอดส์และเวชกรรมป้องกันเผยแพร่ในปี 2545- 2547 รวม 19 ฉบับ โดยทำหน้าที่บรรณาธิการ ได้เริ่มเสนอความ ต้องการส่งแพทย์เข้าอบรมแพทย์ประจำบ้านอาชีวเวชศาสตร์ และ ได้จัดสัมมนาเรื่องเอดส์ใน ทบ. ครั้งที่ 4

พ.ศ. 2546 ได้ทำโครงการจัดทำคู่มือสร้างเสริมสุขภาพสำหรับ แกนนำด้านสุขภาพในชุมชนทหาร²³ โดยของบประมาณจาก สสส. ได้เป็นผู้ติดตามผู้แทน รมว.กท. ของไทยเข้าประชุมสหประชาชาติ วาระพิเศษเรื่องเอดส์ และบรรยายเรื่องการป้องกันและแก้ไขปัญหา เอดส์ในกองทัพไทยที่องค์การสหประชาชาติ²⁴

พ.ศ. 2547 ได้ประสานระหว่าง กท. ของไทยและโครงการโรค

เอดส์แห่งสหประชาชาติ (UNAIDS) เพื่อลงนามในพันธสัญญาความ ร่วมมือในการควบคุมโรคเอดส์ ระหว่างที่มีการประชุมเอดส์โลกใน ไทยเมื่อปี พ.ศ. 2547 และเปิดตัวหนังสือ "HIV/AIDS Prevention and Control: an Experience of the Royal Thai Army in Thailand"²⁵ เพื่อเผยแพร่เป็นบทเรียนของกองทัพทั่วโลก

ได้ทำโครงการจัดสัมมนาการส่งเสริมสุขภาพครั้งที่ 2 สำหรับ ผู้บริหารสายแพทย์ของ ทบ. 150 คน และแกนนำของหน่วยสาย แพทย์ ทบ. หรือผู้ที่ทำงานเวชกรรมป้องกันอีก 60 คน โดยขอ งบประมาณจาก สสส. และได้จัดเมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2547 ณ โรงแรมกรุงศรีวิเวร์ จ. พระนครศรีอยุธยา เพื่อให้ผู้บริหาร หน่วยสายแพทย์ของ ทบ. ได้ทราบนโยบายระดับชาติ กองทัพ และ พ.บ. ร่วมระดมความคิดในการพัฒนางานส่งเสริมสุขภาพ ใน ทบ. และแกนนำจะได้ริเริ่มเขียนโครงการของบประมาณจาก สสส. เพื่อนำไปดำเนินกิจกรรมในหน่วยของตนต่อไป เป็นเครือข่าย สร้างสุขภาพ เพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ระดับชาติ เรื่องคนไทย แข็งแรง เมืองไทยแข็งแรง (Healthy Thailand) ของกระทรวง สาธารณสุข ในส่วนของ ทบ. ก็ต้องดำเนินการให้ชุมชนทหารบกแข็งแรง (Healthy Army Communities) ด้วย

ได้ทำเอกสารวิจัยเรื่องปัจจัยเสี่ยงต่อโรคเรื้อรังของกำลังพล ทบ. ที่เข้าศึกษาหลักสูตรวิทยาลัยการทัพบก นายทหารบกอาวุโส และการจัดการส่งกำลังบำรุงชั้นสูง ในปีงบประมาณ 2547 พบว่า กำลังพลมีปัจจัยเสี่ยงต่อโรคเรื้อรังในอัตราที่สูง²⁶ เช่น น้ำหนัก เกินมาตรฐาน ร้อยละ 29 สูบบุหรี่ร้อยละ 18.3 ดื่มสุราเป็น ประจำร้อยละ 9.8 ออกกำลังกายน้อยร้อยละ 57.8 จึงได้ทำ "โครงการลดปัจจัยเสี่ยงต่อโรคเรื้อรังของผู้เข้าศึกษาในหลักสูตร บริหารระดับกลางและสูงของ ทบ. ในบริเวณกรมยุทธศึกษาทหาร บก"²⁷ โดยของบประมาณจาก สสส.

ความสำเร็จและปัจจัยสนับสนุน

ความสำเร็จของงานที่เห็นได้ชัดเจนคือการแก้ไขปัญหาเอดส์²⁸ ส่วนสิ่งที่บ่งชี้ความสำเร็จจากงานเวชกรรมป้องกันโดยทั่วไปสังเกต จากความรู้ ทักษะคติ เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค ของกำลังพลและครอบครัวดีขึ้น พฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดโรคมัย ใช้เข็มลดลง²⁰ อัตราป่วย และอัตราตายลดลง

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ ได้แก่

1. กำลังพลด้านเวชกรรมป้องกันมีความรู้ความสามารถ ได้แก่ แพทย์เวชศาสตร์ป้องกันที่สังกัด กวป.พ. เคยมีถึง 3 นาย

นอกจากนี้ยังมีผู้ที่มีคุณวุฒิปริญญาตรีและโทด้านสาธารณสุขหรือเทียบเท่าจำนวนมาก และมีการพัฒนากำลังด้านเวชกรรมป้องกันอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

1.1 บุคลากรของ กวป.พบ. ได้ทำโครงการขอยุทธศาสตร์ ทบ.ส่งไปศึกษาปริญญาโทต่างประเทศ 1 นาย ปริญญาโทในประเทศ 1 นาย สนับสนุนให้ศึกษาระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต 2 นาย สมัครเข้ารับการศึกษาเพื่อรับทุนจากองค์การทางวิชาการของญี่ปุ่น เพื่อทำวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอกที่ญี่ปุ่น 1 นาย ได้รับทุนไปดูงานเวชกรรมป้องกันที่สหรัฐอเมริกา 1 นาย และสมัครรับทุนไปอบรมระยะสั้นในต่างประเทศเกี่ยวกับเอ็ดส์และเวชกรรมป้องกันหลายหลักสูตร

1.2 บุคลากรด้านเวชกรรมป้องกันทั่วไป

- ได้ส่งแพทย์เข้าฝึกอบรมแพทย์ประจำบ้านเวชศาสตร์ป้องกัน แขนงอายุรเวชศาสตร์ 2 นาย แขนงระบาดวิทยา 1 นาย ซึ่งต่อมาได้เป็นกำลังสำคัญในการฝึกอบรมแพทย์เวชศาสตร์ป้องกันของ กวป.
- หลักสูตรนายทหารเวชกรรมป้องกัน ได้เปิดการศึกษา 1 รุ่น จำนวน 30 นาย
- หลักสูตรนายสิบเวชกรรมป้องกัน ได้เปิดการศึกษา 4 รุ่น จำนวน 120 นาย
- การอบรมบุคลากรเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาเอ็ดส์ในห่วงปี พ.ศ. 2533-2547 ได้จัดอบรมวิทยากรโรคเอ็ดส์ 5 ครั้ง รวม 400 นาย ผู้ให้บริการปรึกษา 12 ครั้ง รวม 540 นาย ผู้ให้บริการดูแลรักษาผู้ติดเชื้อ 5 ครั้ง รวม 200 นาย และ ผู้บังคับหน่วยทหาร 2 ครั้ง รวม 380 นาย รวมทุกหลักสูตร 1,520 นาย และมีการสัมมนาเรื่องเอ็ดส์ เวชกรรมป้องกัน สร้างเสริมสุขภาพ การอบรมเรื่องยาเสพติด การให้คำปรึกษา และอบรมฟื้นฟูความรู้ให้ทันสมัยเป็นระยะ

2. กำลังเงินจากแหล่งต่างๆ ที่ให้ทุนสนับสนุน เช่น งบประมาณเอ็ดส์ งบประมาณแก้ไขปัญหายาเสพติดจากรัฐบาล งบ สสส. งบวิจัยจากหน่วยงานต่างๆ เช่น สวพ.ทบ.¹³ สมาคมแพทยทหารแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์²⁹ และผู้มีจิตศรัทธา

3. มีสิ่งอุปกรณ์ทันสมัย กวป.พบ.เป็นหน่วยงานแรกๆ ของบก.พบ.ที่มีอุปกรณ์สำนักงานทันสมัย เช่น คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต เครื่องถ่ายเอกสาร ไรโซกราฟ กล้องดิจิทัล เครื่องฉายภาพจากสัญญาณวิดีโอ

4. การบริหารจัดการและการประชาสัมพันธ์ มีทีมงานเอ็ดส์ที่เข้มแข็ง มุ่งมั่นที่จะหยุดยั้งการระบาดของโรคเอ็ดส์ให้ได้ และ

ทำงานเวชกรรมป้องกันด้านอื่นควบคู่ไปด้วย มีการประชาสัมพันธ์และให้ความรู้โดยสื่อต่างๆ เช่น วารสารในประเทศ³⁰⁻³³ และต่างประเทศ³⁴⁻³⁵ หนังสือ³⁶⁻³⁸ สื่อมวลชน ฯลฯ

5. มีการวิจัยและพัฒนา และเสนอผลงานในการประชุมวิชาการอย่างต่อเนื่องทั้งระดับ พบ.³⁹ ระดับชาติ²² และนานาชาติ⁴⁰⁻⁴¹

6. มีภาคีเครือข่ายการทำงาน คือ หน่วยสายแพทย์ ทบ.และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน

7. ใช้อิทธิบาท 4 เป็นหลักในการทำงาน คือ รักงาน (ฉันทะ) ขยัน (วิริยะ) ใจจดใจจ่อ (จิตตะ) และไตร่ตรอง (วิมังสา)

ความภูมิใจในการทำงานเวชกรรมป้องกัน 17 ปี

ผู้เขียนและคณะทำงานมีเป้าประสงค์ที่จะพัฒนางานและหน่วยงานให้ก้าวหน้า โดยดูตัวอย่างของ Center for Health Promotion and Preventive Medicine ของกองทัพสหรัฐอเมริกา ซึ่งปัจจุบันพัฒนาเป็น Army Public Health Command แต่ กวป.พบ.เปลี่ยนได้เพียงชื่อเป็น กสวป.พบ. โครงสร้างยังคงเดิม ยังไม่เป็น “สถาบันเวชศาสตร์ป้องกัน” อย่างที่ทีมงานมุ่งหวัง แต่จากการทำงานที่ผ่านมาที่มีสิ่งที่น่าภูมิใจ คือ

1. ความสำเร็จของงานตามที่กล่าวข้างต้น โดยเฉพาะงานเอ็ดส์ จนมีผู้แทนจากหน่วยงานต่างประเทศหลายประเทศมาดูงาน และได้รับเสนอผลงานในการประชุมสหประชาชาติวาระพิเศษ²⁴
2. โครงการและหลักการต่างๆ ที่วางไว้ยังใช้ได้จนถึงปัจจุบัน เช่น โครงการเอ็ดส์ที่ขอบประมาณจากรัฐบาล โครงการสร้างสุขภาพที่ขอยุทธศาสตร์ สสส. การรณรงค์ในวันสำคัญด้านสุขภาพที่มีมากขึ้น
3. ได้สร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ นอกจากเป็น “กองเวชกรรมป้องกัน” แล้วยังเป็น “ภาควิชาเวชศาสตร์ป้องกัน” มีการสอนและงานวิชาการมาก ทำให้ทีมงานได้รางวัลทางวิชาการ คือ
 - 3.1 ได้ปริญญาเอก 3 คน โดย 1 คนได้รับปริญญาเอกจากวิทยานิพนธ์ที่ได้จากการทำงานเอ็ดส์โดยไม่ต้องเข้าชั้นเรียนตามปกติ¹⁵ อีก 2 คน มีพื้นฐานและใฝ่รู้ใฝ่เรียนจนสำเร็จปริญญาเอกได้ และมีอีก 2 คนที่ใกล้สำเร็จปริญญาเอก
 - 3.2 ได้ตำแหน่งทางวิชาการ วพม. 2 คน คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ (คนแรกของ นขต.บก.พบ.) 1 คน และ รองศาสตราจารย์ (คนแรกของ นขต.บก.พบ.) 1 คน
 - 3.3 ได้รับรางวัลจากการวิจัย 2 รางวัล คือ รางวัลชมเชยจาก สวพ.ทบ.¹³ และ รางวัลที่ 2 นิพนธ์ต้นฉบับ ที่ลงพิมพ์ในวารสารแพทยทหารบก⁴²
4. หัวหน้าที่ทีมงานได้รับรางวัลทุนสมเด็จพระวันรัต จากแพทย

สมาคมแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ประจำปี 2548 ในฐานะแพทย์ที่ทำประโยชน์แก่สังคมและประเทศชาติอันน่าเชื่อถือเสียมาสู่วงการแพทย์ไทย⁴³

งานเวชกรรมป้องกันมีความสำคัญต่อการมีสุขภาพดี ซึ่งจะนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีความสุข อันเป็นสิ่งที่ปรารถนาของทุกคน บุคลากรสุขภาพด้านเวชกรรมป้องกันจึงต้องพัฒนางานด้านนี้ต่อไป เพื่อให้เป็นด่านแรกที่ขยับยั้งไม่ให้เกิดการเจ็บป่วย ความพิการ และการตายก่อนวัยอันสมควรของกำลังพลกองทัพและประชาชน ทำให้ประเทศมั่นคงและมั่งคั่ง และเป็นการทำบุญกุศลที่ได้ผลทั้งผู้ให้และผู้รับ

เอกสารอ้างอิง

- ศิริ เพ็งเจริญ, ยง วัชรคุปต์. รากฐานแห่งเวชกรรมป้องกัน. วิทยาสารเสนารักษ์ 2495;5:277-86.
- บุญเต็ม แสงดิษฐ. เวชกรรมป้องกันทันสมัย. เวชสารแพทย์ทหารบก 2532; 42:31-3.
- บุญเต็ม แสงดิษฐ, นพมาศศิริ วงศ์บา, การดี ลรรพรตน์ และคณะ. บทบาทของกองเวชกรรมป้องกัน กรมแพทย์ทหารบกในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเอดส์ พ.ศ.2530-2544. เวชสารแพทย์ทหารบก 2544;54:179-89.
- บุญเต็ม แสงดิษฐ. ประสบการณ์การทำงานเอดส์ที่กองเวชกรรมป้องกัน กรมแพทย์ทหารบก พ.ศ. 2530-2547. วารสารเอดส์และเวชกรรมป้องกัน 2547;3:63-77.
- บุญเต็ม แสงดิษฐ, นพมาศศิริ วงศ์บา, อรุษา สถิตยยุทธการ, วันเพ็ญ กล้ากลาย. บทบาทของกองเวชกรรมป้องกัน กรมแพทย์ทหารบกในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด. วารสารเอดส์และเวชกรรมป้องกัน 2546;2:4-7.
- บุญเต็ม แสงดิษฐ. ประสบการณ์งานสร้างสุขภาพที่กองเวชกรรมป้องกัน กรมแพทย์ทหารบก. วารสารเอดส์และเวชกรรมป้องกัน 2547;3:83-92.
- บุญเต็ม แสงดิษฐ (บรรณาธิการ). ประมวลคำสั่ง คำชี้แจง ระเบียบ คำแนะนำ ข้อบังคับและประกาศว่าด้วยการเวชกรรมป้องกันกองทัพบก. กองเวชกรรมป้องกัน กรมแพทย์ทหารบก, 2531.
- Saengdidtha B, Rangsin R, Kana K, Kaoaiem H. The uses of epidemiologic and public health approaches for HIV/AIDS control among young men in the Royal Thai Army and Thailand. *Sanidad Militar (Spanish Journal of Military Health)* 2012;68:51-8.
- ชัชวาลย์ วิจารณ์นทร์, สมประสงค์ คุญะวิท, ธนอมศรี ศรีชัยกุล, อรุณเชาวนาคัย, บุญเต็ม แสงดิษฐ และคณะ. แนวทางการป้องกันการติดเชื้อเอดส์ในหน่วยทหารของกองทัพบก. เวชสารแพทย์ทหารบก 2534;44:69-73.
- บุญเต็ม แสงดิษฐ (บรรณาธิการ). คู่มือป้องกันและควบคุมโรคเอดส์ในกองทัพบก. กรุงเทพฯ: องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, 2534.
- บุญเต็ม แสงดิษฐ, กิตติศักดิ์ ดวงสว่าง. พฤติกรรมทางเพศของพลทหารกองประจำการในกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2534. เอกสารการวิจัย กองเวชกรรมป้องกัน กรมแพทย์ทหารบก, 2534.
- ชูศักดิ์ ม่วงยา, สุชัย กิจศิริพรชัย, บุญเต็ม แสงดิษฐ. โครงการหน่วยแพทย์เคลื่อนที่. เวชสารแพทย์ทหารบก 2535;45:177-9.
- ภราดร พันธุชะบังกู, สุชัย กิจศิริพรชัย, บุญเต็ม แสงดิษฐ, วีระชัย ฤาชา. การสำรวจความชุกของโรคความดันโลหิตสูงและโรคอ้วนในทหารประจำการกองทัพบก. เอกสารวิจัยรับทุนจากสำนักงานประสานการวิจัยและการพัฒนาการทางทหาร กองทัพบก, 2536.
- กมลพร สอนสมจิตร, สุริยันต์ วงศ์แสงศักดิ์, ลีริกาญจน์ สุททวงษ์, วิโรจน์ อารีย์กุล. การสำรวจปัญหาสุขภาพอนามัยของกำลังพลกองทัพบก. เวชสารแพทย์ทหารบก 2539;49:141-7.
- บุญเต็ม แสงดิษฐ. การพัฒนามาตรการลดความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์สำหรับการป้องกันโรคเอดส์ในกลุ่มพลทหารกองประจำการกองทัพบก. วารสารเอดส์และเวชกรรมป้องกัน 2545;1:306-7.
- บุญเต็ม แสงดิษฐ. วันสำคัญ. กรุงเทพฯ: พชรการพิมพ์, 2541.
- บุญเต็ม แสงดิษฐ. การป้องกันโรคไตสำหรับประชาชน. กรุงเทพฯ: พชรการพิมพ์, 2541.
- บุญเต็ม แสงดิษฐ. แนวทางป้องกันโรคหัวใจสำหรับประชาชน. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ: ซี.พี.พับลิชชิ่ง, 2542.
- บุญเต็ม แสงดิษฐ. แนวทางป้องกันโรคเมะเร็งสำหรับประชาชน. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานครพรีนติ้งกรุ๊ป, 2542.
- Saengdidtha B, Sathiyudhakam O, Kaoaiem H, Duangsawang K. Changes of health behaviors among Royal Thai Army personnel after 3 years of national health rules campaigns. 13th Asia-Pacific Military Medicine Conference on May 11-16, 2003, Bangkok, Thailand.
- ปรีชาติ ติวะรักษ์. กำเนิดกองทุน สสส. กรุงเทพฯ: อุษาการพิมพ์, 2546.
- Saengdidtha B, Sathiyudhakam O, Wongba N, Muangya C, et al. Addictive behaviors and prevalence of HIV risk-related behaviors among conscripted young Thai men: implications for surveillance and intervention. 8th National Seminar on AIDS of Thailand, July 11-13, 2001, Bangkok, Thailand.
- บุญเต็ม แสงดิษฐ (บรรณาธิการ). คู่มือสร้างเสริมสุขภาพและวันสำคัญในการรณรงค์ส่งเสริมสุขภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ: พลสยามปริ้นติ้ง, 2546.
- บุญเต็ม แสงดิษฐ. การเข้าร่วมประชุมของผู้แทนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมของไทยเรื่องโรคเอดส์ที่องค์การสหประชาชาติ. วารสารเอดส์และเวชกรรมป้องกัน 2546;2:69-71.
- Sangkharomya S, MG, Nitayaphan S, COL, Eimtrakul S, COL, Saengdidtha B, Col, et al. HIV/AIDS prevention and control: an experience of the Royal Thai Army in Thailand. Copenhagen: UNAIDS Office on AIDS, Security and Humanitarian Response, 2004.
- บุญเต็ม แสงดิษฐ. ปัจจัยเสี่ยงต่อโรคเรื้อรังของกำลังพลกองทัพบกที่เข้าศึกษาหลักสูตรวิทยาลัยการทัพบก นายทหารบกอาวุโส และการจัดการส่งกำลังบำรุงขั้นสูง ในปีงบประมาณ 2547. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล วิทยาลัยการทัพบก สถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง, 2547.
- Saengdidtha B, Kasemkijwattana P, Kaoaiem H. Prevalence of chronic diseases risk factors among persons attending six administrative courses in the Army Training Command Area in

2006. *Journal of the Medical Association of Thailand* 2009;92 (Suppl 1):S67-S73.
28. Saengdidtha B, Rangsin R. Roles of the Royal Thai Army Medical Department in supporting the country to fight against HIV/AIDS: 18 years of experience and success. *Journal of the Medical Association of Thailand* 2005;88(Suppl 3):S378-87.
29. บุญเติม แสงดิษฐ, การดี ลรรพรัตน์, วิเชียร สกลรักษ์. สาเหตุการตายของทหารบก (พ.ศ. 2524 - 2531). ผลงานวิจัยการแพทย์เล่ม 3 สมาคมแพทย์ทหารแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2530:115-74.
30. บุญเติม แสงดิษฐ. กินอย่างไรจึงจะมีสุขภาพดี. *เสนาศึกษา* 2545;68:73-8.
31. บุญเติม แสงดิษฐ. กันไว้ดีกว่าแก้. *ปกิณสารส่งกำลังบำรุง* 2536;36:58-86.
32. บุญเติม แสงดิษฐ. การป้องกันโรคและภัยที่เกิดขึ้นในภาวะน้ำท่วม. *จุลสารวังปญญาไท* 2538;14:21.
33. บุญเติม แสงดิษฐ, อรุษา สถิตยยุทธการ, มะลิวัลย์ วงศ์บา, วิวัฒน์ คุภดิษฐ์. การให้บริการปรึกษาเรื่องเอดส์ในโรงพยาบาลสังกัดกองทัพบก. *เวชสารแพทย์ทหารบก* 2542;52:247-51.
34. Saengdidtha B, Ungchusak K. Sexual behavior and sexually transmitted diseases among young Thai men in 1999. *Venereology* 2001;14:157-9.
35. Saengdidtha B, Lapparat G, Torugsa K, Suppadit W, Wakai S. Sexual behaviors and human immuno-deficiency virus infection among Thai army conscripts between 1992 and 1998. *Military Medicine* 2002;167:272-6.
36. บุญเติม แสงดิษฐ, ภราดร พันธุ์บุรินทร์, อุดุลย์ ปรีชาเดช, มะลิวัลย์ วงศ์บา (บรรณาธิการ). คู่มือเวชกรรมป้องกันสำหรับผู้บังคับหน่วยทหาร. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานครพรินติ้ง, 2542.
37. บุญเติม แสงดิษฐ, นพมาศศิริ วงศ์บา (บรรณาธิการ). บทความวิชาการวิจัยและวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับโรคเอดส์ในกองทัพบก. กรุงเทพฯ: ซีพีพีบลิชซิ่ง, 2543.
38. บุญเติม แสงดิษฐ, นพมาศศิริ วงศ์บา, การดี ลรรพรัตน์ (บรรณาธิการ). สารสำคัญสำหรับการป้องกันและแก้ไขปัญหาเอดส์ในกองทัพบก. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานครพรินติ้งกรุ๊ป, 2543.
39. บัณฑิตวิ ลีละพัฒน, บุญเติม แสงดิษฐ, ภราดร พันธุ์บุรินทร์, ไชยยนต์ ชัยประภา. ความรู้ทัศนคติ และประสบการณ์ป้องกันโรคเอดส์ของนักเรียนทหารบก. *การประชุมวิชาการโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้าประจำปี 2536* เมื่อ 24-26 พ.ย. 36.
40. Saengdidtha B, Suppadit W. HIV Risk behavior among young men in the Royal Thai Army: the challenge for military preventive medicine. 11th Asia Pacific Military Medicine Conference at Auckland, New Zealand on, on 7-10 June, 2001.
41. Saengdidtha B, Rangsin R, Wakai S, Sathiyudhakm O, Kaoaiem H. Development of risk assessment scale for HIV prevention among Thai army conscripts. 14th International AIDS Conference at Barcelona, Spain, on July 7-12, 2002.
42. บัณฑิตวิ ลีละพัฒน, บุญเติม แสงดิษฐ, ภราดร พันธุ์บุรินทร์, ไชยยนต์ ชัยประภา. ความรู้ทัศนคติ และประสบการณ์ป้องกันโรคเอดส์ของนักเรียนทหารบก. *เวชสารแพทย์ทหารบก* 2538;50:32-40.
43. รัตนาวัตี ละแมนชัย. แพทย์ทหารบกได้รับรางวัลแพทย์ดีเด่น (รางวัลสมเด็จพระวันรัต) จากแพทยสมาคมฯ. *จุลสารวังปญญาไท* 2549;18(ฉบับ 182):26.

Preventive Medicine: A 17-Year Experience in the Royal Thai Army Medical Department

Boonterm Saengdidtha

Former Director of Preventive Medicine Division, Royal Thai Army Medical Department

The author worked in the Preventive Medicine Division of the Royal Thai Army Medical Department between 1987 and 2004. During that period of time, the common health problems of Royal Thai Army (RTA) personnel were HIV/AIDS, drug addiction, heat injuries, malaria and general diseases. The preventive medicine programs and activities for solving these problems were remarked. There were indicators of success in these works, especially, the prevention and control of HIV/AIDS. This story showed the importance of preventive medicine organizations and works in the promotion of health and quality of life of RTA personnel, their families and communities of Thailand.

RTA Med J 2013;66:93-9.

